ՀԱՅ ԹՐՔԱԿԱՆ ՍԱԿՄԱՆԻՆ ՎՐԱՅ ԹԱՓՈՒՈՂ «ԱՂ»-Ը ԵՒ ՄԵՐ ԳԼԽՈՒՆ ԽԱՂՅՈՒԵԼԻՔ ՆՈՐ «ԽԱՂ»-Ը

Տակաւին չհասած «Ապրիլ» ամիսը, միջազգային տեղեկատուական միջոցներ սկսած էին սփռել այն, թէ Հայ-թրքական յարաբերութիւնները մտած են նոր եւ յուսալի հանգրուան եւ թէ բանակցութիւնները կ'ընթանան հեզասահ, առաւել՝ հաւանական է որ «ֆութպոլային դիւանագիտութեան» (աւելի ճիշդ պիտի ըլլար կոչել «ֆութպոլային սիրաբանութեան») յաջորդելիք քայլը պիտի ըլլայ սահմաններու բացում, նախ քան Ապրիլ **24**... եւ Միացեալ Նահանգներու նախագահ Օպամա գոհ սիրտով պիտի հեռանայ Թուրքիայէն, ձիթենեաց ճիւղ բռնած ձեռքով կարեւոր խաղաթուղթ մը տանելու համար:

Բոլորիս ծանօթ է Օպամայի ունեցած կշռութաւոր ելոյթը թրքական խորհրդարանէն ներս, որ բացատրութեան չի կարօտիր: Անշուշտ, չէինք կրնար տարբեր արտայայտութիւններ ակնկալել Պարոն Օպամայէն, երբ երկուստեք ունին դիւանագիտական, քաղաքական եւ տնտեսական շահեր, որոնք աւելի կարեւոր ու ծանր կը ճնշեն, քան «հայկական ցեղասպանութիւն» բառերուն բարձրաձայն արտայայտութիւնը եւ արտասանութիւնը գէթ մայրաքաղաք Անգարայի մէջ:

Պաշտօնական Երեւանը մեծ հետաքրքրութեամբ հետեւեցաւ երկօրեայ հանդիպումներուն, ուր Օպամա եւ տեղեկատուական միջոցներ կը խրախուսէին տարուող բանակցութիւնները, փափաքելով, որ անոնք շարունակուին եւ մասնաւորաբար յարգուի թրքական առաջադրանքը՝ «երրորդ կողմեր պէտք չէ կեցուածք որդեգրեն Հայկական Ցեղասպանութեան նկատմամբ» որպէսզի «պաղ ջուր չխառնուի» եռացող համով ապուրին մէջ, որուն աղը կը գտնուի հայ-թրքական սահմանագլուխի դարպասին մօտ...:

Միջազգային դէտեր, յաճախ խրախուսուած թրքական ժպիտներէն ու շոայլուած խօսքերէն, ճիշդ է, գովաբանեցին տարուող ու ընթացող բանակցութիւնները, օգտագործելով յաճախ խոշոր-խոշոր վերնագիրներ, եւ անոր հետ առնչուած «դրախտի դուռերուն բացումը» տեսնել յուսալով՝ նոյնիսկ Ապրիլ ամսուայ մէջ...: Բա՜յց... չէ՞ որ շուկայի եւ տան հաշիւները յաճախ չեն համընկնիր իրարու ու կը կատարուի անսպասելին...:

Հայկական որոշ շրջանակներ, նոյնիսկ դիւանագիտական ու պաշտօնական, ուզեցին «գոնէ այս առթիւ» հաւատալ թրքական կողմի անկեղծութեան եւ սկսան երգել մեղմաձայն, «երբ որ բացուին դուռերն յուսոյ» կիսաքաղցր մեղեդին, մեր ոխերիմ թշնամիէն ակնկալելով «առանց նախապայմանի» սահմաններու բացում եւ դիւանագիտական գաղջ յարաբերութիւն, յանուն բարի դրացնութեան...:

Կասկած կա՞յ ըսելու, թէ թուրք դիւանագիտութիւնը կը խաղայ տուն-տուն, աւելի ճիշդ՝ աչքխփո՞ւկ, ուր կ'օգտագործէ «Ղարաբաղեան» խաղաթուղթը, սեփականացնելով «ազերիական խնդիրներ»ը, փոշի ցանելու համար օտար պետութեանց աչքերուն, հայը ծանօթացնելու համար որպէս «գրաւիչ տարր», այսպիսով դարպասի բացումը պայմանաւորելով «Պաքուի նաֆթահորերէն եկող հոտ»ի հետ, որ սուրի մը նման կը ճօճի դիւանագիտական սրահներու առաստաղներուն վրայ...:

Հիմա որ Թուրքիոյ վարչապետը «Ղարաբաղեան տագնապը եւ հայոց Ղարաբաղէն հեռացումը պայման կը դնէ» սահմանները բանալու հրաշագո՞րծ տրամադրութեան հետ, չենք զարմանար որ Ապրիլի **24**-էն ետք ան կարծրացնէ իր դիրքը եւ պահանջէ նաեւ հայ բանագնացներէն ձեւո՞վ մը «Ցեղասպանութեան ճանաչման հարցէն հրաժարում», քանի կրցաւ անգամ մ'ալ «խափել» հայը... եւ նամանաւանդ՝ Պարաք Օպաման, որուն այցելութիւնը Թուրքիա աւելի շատ հանդիսացաւ ընտանեկան բժիշկի մը կողմէ իր «հիւանդին տրուած» քաղաքավարական այցելութիւն մը, որ ճիշդ է, մէկ կողմէն յաջողեցաւ հանդարտեցնել հիւանդին ցաւը, շնորհիւ հրամցուած թմրեցնող դեղահատի ունեցած առանձնայատկութեան, առանց սակայն ճշդորոշելու հիւանդութեան դրդապատճառը, որ անպայմանօրէն կարիքն ունի լուրջ վիրահատութեան:

Այս մէկը, գուցէ հայերուս համար հանդիսանայ լուրջ եւ մտածուելիք պարագայ, «զատկուայ հաւկթախաղ»էն անվնաս դուրս գալու եւ մեծ պետութեանց մանր հաշիւներէն կամացո՞ւկ մը դուրս սահելու համար, առանց ցաւցնելու անոնց բնատուր ախորժակները, որ միշտ ալ վնաս պատճառած է փոքր ազգերուն:

Վաղը, տասը միլիոն հայեր, ակընդէտ իրենց հայեացքները անգամ մ'ալ պիտի ուղղեն Ուաշընկթընը, լսելու համար Սպիտակ Տան սեւ ու «ճէնթըլմէն» նախագահին խոստացած հանգամանաւոր խօսքը, որ պէտք է ըլլայ... «Ցեղասպանութեան ճանաչում» միայն, որովհետեւ հակառակ պարագային, կրկին անգամ պիտի յուսախաբուինք աշխարհի գերհզօրէն, որուն կախարդական գաւազանը թափեց հայ-թրքական սահմանի դարպասէն կախուած ամերիկեան խոհանոցէն նոր հասած տոպրակին թարմ «աղ»ը, մեր արիւնող վէրքին վրայ եւ մասամբ բեմադրեց մեր գըլխուն խաղցուող ճնշագոյն «խաղ»ը... ամերիկեան բարձր ճաշակով:

Բայց, զգո՞յշ...: Դիւանագիտութեան մէջ տակաւին աշակե՞րտ հայը, սորված պէտք է ըլլայ, թէ երբեմն աշխարհին համ տուող աղն անգամ կրնայ հոտիլ... եթէ ցանուի խոհանոցի օթեակ ուտելիքին վրայ...: Իսկ մենք հայերս, այլեւս ունինք բարեբախտաբար քչի՞կ մը փորձառութիւն, զանազանելու համար մասամբ թարմն ու օթեկը, քանի որ մէկուկէս միլիոն նահատակներու արիւնը, հայ մարդը, (ըլլայ ան դիւանագէտ կամ ոչ) չի կրնար սակարկութեան «առարկայ» դարձնել, սահմանագլուխներու դարպասներու բացման հաշուոյն, եթէ նոյնիսկ ան ըլլայ ...պարտադրուած, որուն ետին գուցէ պահուըտած է խոշոր ախորժակներու տէր մեծերու թաքնուած սպառնալիքներ...:

Ապրիլեան Եղեռն ու ցեղասպանութիւն տեսած հայ ժողովուրդին համար, իր նահատակները՝ կարմիր գիծ են, իսկ անոնց նզովքը՝ անսահման...:

ՀԱՄԲԻԿ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ՀԱՅԵՐԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆԵՐԿԱՅԻ ՄԻՋԵՒ

1915 թուականին Թուրքիոյ գործադրած ջարդերը հազարաւոր հայեր մղեցին Արեւմտեան Հայաստանէն փախուստ տալու դէպի աշխարհի տարբեր շրջանները: Շուտով գաղթը կրկնապատկուեցաւ սուրիական ծովափին ընդմէջէն Լիբանանի ուղղութեամբ, որ հայերուն համար հանգըստութեան ու ապահովութեան գործօն մը կազմեց անոր կրօնական, էթնիք եւ մշակութային բազմազանութեան լոյսին տակ: Նշենք, որ հայկական բազմաթիւ ընտանիքներ սկսած էին Լիբանան գալ 18-րդ դարու սկիզբէն, ուր անոնց զաւակները կառուցեցին եկեղեցիներ ու վանքեր, որոնց գլխաւորն է Զմմառու վանքը, որ կը բազմի Քեսրուանի շրջանին մէջ բլուրի մը վրայ: Այդ վանքը մինչեւ օրս կը հիւրընկալէ արեւելեան եկեղեցական հանդիպումներ եւ համագումարներ:

1924-ին Լիբանանի մէջ կատարուած առաջին մարդահամարով մը, հայերը լիբանանեան հպատակութեան տիրացան բոլոր լիբանանցիներուն հետ միաժամանակ: Հոս սկսաւ անոնց երթը՝ մասնակցելու լիբանանեան քաղաքական ու խորհըրդարանական կեանքին, բազմաթիւ հայ անձնաւորութիւններու ընդմէջէն: Հայերը նաեւ ձեռնարկեցին դպրոցներու եւ կըրթական, մշակութային, մարզական ու բարեսիրական միութիւններու հիմնադրութեան: Լիբանան ունի արաբական աշխարհին մէջ հայ մեծագոյն գաղութներէն մէկը:

Ներկայիս ճիշդ է որ հայ համայնքը կ'ընդգրկէ քաղաքական եւ մշակութային բազմազանութիւն մը, տարբեր կուսակցութիւններ, միութիւններ եւ պատկանելիութիւններ ունենալ, սակայն հաստատ է որ բոլորն ալ միակարծիք են շարունակելու ճիգերն ու պայքարը ի նպաստ հայկական ճակատագրական հարցին, նաեւ իրականացնելու Թուրքիոյ եւ միջազգային ընտանիքին ճանաչումը Հայկական Ցեղասպանութեան, որ, իրաւացիօրէն, քսաներորդ դարու ամենազարհուրելի ոճիրներէն էր:

Իրօք, սպանդներու ճանաչումը մարդկային հարց մըն է, որ կ'առնչուի մարդկային արդարութեան իրականացումին, օրինաւոր իրաւունքներու ապահովումին եւ վերքերու դարմանումին, զորս հայերը կը պահեն իրենց խղճմտանքին ու արդի պատմութեան մէջ: Ինչպէս նաեւ հայերու ցեղասպանութեան ոճիրը չընդունիլը քաջալեր կը հանդիսանայ գործելու մարդկային յանգելեալ ոճիրներ, առանց որ գործադրողը վախնայ որեւէ պատիժէ կամ հաշուետուութենէ: Բոլորս համակարծիք ենք արգիլելու մեր հարցին ահաբեկումը, որպէս ազատ ժողովուրդ: Պիտի աշխատինք հասնելու այս գծով մեր մարդկային իրաւունքին:

Հաստատ է որ հայ համայնքի զաւակներուն մեծամասնութիւնը չ'ուզեր հեռու մնալ լիբանանեան քաղաքական որոշումէն, այլեւ Լիբանանի պատմութեան ճակատագրական այս օրերուն, անոնք նախանձախնդիր են իրենց զօրաւոր ու ազդու ներկայութիւնը ցոյց տալու ներքին քաղաքական դաշտին մէջ, եւ մասնակցիլ հիմնական որոշումներուն:

Բոլորին ծածուկ չէ, որ հայկական կուսակցութիւններուն եւ գործող ուժերուն քաղաքական ընտրանքները ներկայիս բաժնուած են 8 Մարտի եւ 14 Մարտի խըմբակներուն մէջ: Այդ բանը յստակօրէն կը մարմնաւորուի խորհրդարանական սպասող ընտրութիւններու նախօրեակին կազմուող ընտրացանկերուն մէջ, ինչ որ կ'արտացոլացնէ հայկական քաղաքական բազմազան ու բազմատեսակ ներկայութիւնը: Հայերը, իրենց պատմութեան ընդմէջէն, ցոյց տուած են ամրապինդ կեցուածք եւ վճռակամութիւն, չկորսնցնելու իրենց իրաւունքները: Անոնք հրաւիրուած, այլեւ պարտաւորուած են պահպանելու Լիբանանի իրաւունքները, ազատութիւնները եւ մշակոյթը, ինչպէս նաեւ չսակարկելու իրենց մարդկային հայրենասիրական արժանապատուութեան շուրջ:

ԺԱՆ ՕՂԱՍԱՊԵԱՆ
Երեսփոխան, պետական նախարար

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿ

ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԲԵՐ ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հայոց Ցեղասպանութեան 94-րդ տարելիցը այս տարի կու գայ երբ մենք կ'ապրինք նոր խորք մը մարդկային զգացումին եւ մարդու իրաւունքներուն, քաղաքակիրթ աշխարհին մօտ:

Միացեալ Նահանգներուն մէջ ընտրութիւնները բերին ափրիկեան արմատներով նախագահ մը: Իսկ երկու տարի առաջ Ֆրանսայի մէջ ընտրութիւնները բերին ոչ-ֆրանսական արմատներով նախագահ մը: Ինչպէս նաեւ Ասիոյ արեւելքէն արմատներ ունեցող ՄԱԿ-ի ընդհանուր քարտուղար մը նշանակուեցաւ:

Յիշեալ անձնաւորութիւններուն ընտրութիւնը, ստանձնելու աշխարհի ղեկավարութիւնը, մեզի ցոյց կու տայ ընդարձակ խրամատը հակասական երկու քաղաքակրթութիւններու միջեւ: Անոնցմէ մին կ'ըսէ՝ այո՛ մարդու իրաւունքներուն եւ կը ճանչնայ իրաքանչիւր անհատի իրաւունքը ստանձնելու բարձրագոյն պաշտօնները, անկախ անոր գոյնէն, կրօնքէն կամ էթնիք իրողութենէն: Միւս տրամաբանութիւնը կ'ըսէ, թէ մէկուկէս միլիոն հայերու բնաջնջումը, շատ մեծ թիւով սուրիանիներու, քիլտանիներու եւ ասորիներու կողքին, թուրքերու կողմէ, 1915 թուականին, չի պարտաւորեցներ այդ ոճիրին ճանաչումը այժմու իշխանաւորներուն կողմէ: Անոնք մերթ կ'անտեսեն, մերթ կ'ուրանան եւ մերթ մըն ալ կը կեղծեն պատմագէտներու կողմէ փաստուած զոհերուն թիւերը: Անոնք անամօթաբար կը պահանջեն միանալ Եւրոպական Միութեան, որ կը ներկայացնէ մշակութային ու մարդկային ծաւալ մը եւ գերզգայնութիւն մը ոչ միայն մարդուն այլեւ բոլոր արարածներուն նկատմամբ:

Անոնք կարծես բթամիտ տեսնելով արար աշխարհը անոր ըսել կ'ուզեն, թէ իրենք քաղաքակրթութեան միանալու պայմանները ամբողջացուցին փողկապ գործածելով, գինի խմելով եւ եւրոպական ոճով պարելով: Սակայն անոնք կ'անգիտանան, որ իրաւ քաղաքակրթութիւնը դիմացինը կամ միւսը սիրելն է, ինքզինք ճանչնալն է, սխալները խոստովանիլն է եւ մարդու իրաւունքները յարգելն է:

Նախագահներ դարձած Պարաք Օպամա եւ Նիքոլա Սարքոզի, երբ Հայաստան երթան, անոր հարաւային սահմանին վրայ պիտի նկատեն վեհ լեռ մը որ կը կոչուի Արարատ: Եթէ բարբարոս ուժերը կարողութիւնը ունենային ջնջելու զայն, պիտի չյապաղէին: Սակայն հայկական ամբողջական հայրենիքին յաւերժական խորհրդանիշը պիտի մնայ:

Այս լեռը այսօր կ'ըսէ՝ ես տոկուն եմ, ուր է իմ ցրուած ժողովուրդս:

Եթէ օդանաւով թռչիք Սուրիոյ հիւսիսէն, պիտի անցնիք Վանի, Տրապիզոնի, Էրզրումի, Սվազի, Տիգրանակերտի, Մարտինի, Մարաշի եւ հարիւրաւոր քաղաքներու եւ գիւղերու վրայէն, որոնք կը կազմեն յափշտակուած հողերը, որոնք իրենց ժողովուրդէն պարպուեցան այրերու սպանութեան եւ մանուկներու եւ կիներու տանջանքներու եւ բռնի տեղահանութեան ճամբով:

Ասկէ մեկնելով եթէ Թուրքիան համոզէք ցեղասպանութիւնը ճանչնալու շփոթ ու կասկած չառթող ձեւով, ապա ամբողջ աշխարհին պիտի փաստէք, որ նոր մտածելակերպ ունեցող նախագահներ էք, եւ որ ձեր ժողովուրդները ձեզ ընտրեցին լուծելու ոչ միայն արտակարգ խնդիրները, այլեւ՝ լուծելու իրաւական հարցեր, որոնք մտահոգած են համայն աշխարհը, նաեւ սահման մը դնելու տկարներու դէմ զօրաւորներու նախայարձակումին աշխարհի բոլոր շրջաններուն մէջ, եւ այսպիսով մարդ արարածը կը դարձնեն աւելի ապահով:

Այս ճանաչումով թրքական պետութիւնը պիտի ձերբազատի իր կուրծքին վրայ նըստած բեռէ մը, մանաւանդ որ անոր ընկերութեան մաս կազմող խաւեր այլեւս համոզուած են հայկական իրաւունքով, պատմութիւնը կարդալէ եւ անաչառօրէն դատելէ ետք հարցերը: Թուրք ժողովուրդը գիտէ, որ Թուրքիան հայկական իրաւունքները ճանչցաւ Սեւրի դաշնագիրով, 1920 թուականին, բայց քեմալականները շուտով ուրացան Լոզանի դաշնագիրով՝ 1923 թուականին:

Ով աշխարհի ազատներ ուր որ ալ գըտնուիք, կանգնեցէք մեր արդար դատին կողքին, որ մարդուն հարցն է: Այն ձեր հարցն է, ձեր զաւակներուն եւ թոռնիկներուն հարցը: Արդարեւ, չարիքի ուժերուն աչքը միշտ հսկադրուած է աշխարհի տկարներուն, սակայն պիտի չկարողանայ պարտութեան մատնել ազատամիտներն ու մեծահոգիները:

Կեցցէ՛ք,

Կեցցէ՛ Հայ ժողովուրդի արդար իրաւունքները,

Կեցցէ՛ մարդը:

ԱՊՊՈՒՏ ԵԱԱԳՈՒՊ ՊՕՂՈՍ
(Լիբանանեան քրիստոնեայ կապերու լիկային մէջ հայ կաթողիկէ համայնքի ներկայացուցիչ)

21 Ապրիլ 2009

ԳԼԻՆԹՐԸՆ ՄՕՏԱԿԱՅԻՍ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՐՑԻՆ «ՈՐՈՇ ԼՈՒԾՈՒՄ» Կ'ԱԿՆԿԱԼԷ

Միացեալ Նահանգներու արտաքին գործոց նախարար Հիլըրի Կլինթըն անդրադարձած է հայ-թրքական յարաբերութիւններու կարգաւորման գործընթացին, ինչպէս նաեւ՝ Ղարաբաղեան խնդիրին:

Ամերիկեան Ներկայացուցիչներու Տան արտաքին յարաբերութիւններու յանձնաժողովի լսումներուն ընթացքին Կլինթըն մասնաւորապէս յայտնած է. «Ես կը կարծեմ, որ յարաբերութիւնները կարգաւորելու եւ սահմանները բանալու Թուրքիոյ ու Հայաստանի քայլերը կը ստեղծեն աւելի նպաստաւոր միջավայր՝ դիմակայելու այդ ընդհանուր ողբերգական պատմութիւնը: Թուրքիոյ ու Հայաստանի կառավարութիւնները կ'ուզէին, որ Միացեալ Նահանգները աջակցի եւ քաջալերէ զիրենք՝ հաշտեցման ջանքեր գործադրելու համար: Այդ խնդրանքէն ետք եւ՛ նախագահը, եւ՛ ես, լիովին կ'աջակցինք իրենց»:

Ղարաբաղեան հակամարտութեան մասին Հիլըրի Կլինթըն յայտնած է, թէ՝ «Մենք նաեւ հաւաստիացուցած ենք Ատրպէյճանի կառավարութեան, որ մենք պիտի աշխուժացնենք մեր ջանքերը՝ լուծելու համար Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութիւնը, ինչպէս նաեւ Հայաստանի ու Ատրպէյճանի միջեւ առկայ այլ խնդիրներ: Ինչպէս գիտէք, կայ ԵԱՀԿ-ի Մինսկի խումբի գործընթաց, որուն մենք կը պատրաստուինք խորամուխ ըլլալու: Եւ մենք արդէն այդ աշխատանքը ընթացքի մէջ դրած ենք: Վերջին երեք շաբթուան մէջ, մենք երկու անգամ պետական բաժանմունքի պաշտօնեայ ուղարկած ենք Ատրպէյճան եւ յոյս ունինք, որ յառաջիկայ ամիսներուն որոշ լուծումի մը կը յանգինք»:

ԹՈՒՐՔԻԱ Կ'ՈՒԶԷ ՌՈՒՍԻԱՅԷՆ ՀԱԿԱՕԴԱՅԻՆ ՋԷՆՔԵՐ ԳՆԵԼ

Պոլսոյ մէջ կայացող ռազմական արտադրութեանց տօնավաճառին մասնակցող ռուսաստանեան պատուիրակութեան ղեկավար Անատոլի Աքսեոնով յայտնած է, որ Թուրքիա կ'ուզէ Ռուսիայէն միջին եւ երկար հասողութեամբ հակաօդային սարքաւորումներ եւ մարտական ուղղաթիռներ գնել: Ան աւելցուցած է, թէ Ռուսիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ առեւտուրի տարեկան շրջանառութիւնը ներկայիս հասած է 42 միլիառ տոլարի, որուն մէջ ռազմական արտադրութեանց քանակը, ըստ իրեն, «խիստ փոքր է», ինչ որ կը բացատրուի Թուրքիոյ ՆԱԹՕ-ի անդամակցութեամբ:

ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԲՆԱԿԱՆՈՆ ԴԱՐՁՆԵԼՈՒ ՀԱՅ-ԹՐՔԱԿԱՆ ՈՒՂԵԳԻՐՔ-ՈՒՂԵՑՈՅՑ ՄԸ Կ'ՈՐԴԵԳՐՈՒԻ

«Ազատ Ֆրանս Փրէս» հաղորդեց, որ Հայաստան եւ Թուրքիա համաձայնութեան մը հասած են՝ յարաբերութիւնները բնականոն դարձնելու առաջնորդող ուղեգիրք-ուղեցոյցի մը շուրջ:

Ա.Է.Փ.Է.ի լուրը հիմնուած է Թուրքիոյ եւ Հայաստանի արտաքին գործոց նախարարութեանց հրապարակած միացեալ հաղորդագրութեան վրայ, որ ստորագրուած է նաեւ Զուիցերիոյ արտաքին գործերու նախարարութեան կողմէ:

Ապրիլ 24-էն օր մը առաջ այս հրապարակման մէջ կ'ըսուի, որ Զուիցերիոյ միջնորդութեամբ կատարուած գաղտնի բանակցութիւնները արդիւնաւորուած են «շօշափելի յառաջխաղացքով եւ փոխադարձ հասկացողութեամբ»:

Հաղորդագրութիւնը նաեւ կը շեշտէ, որ «երկու երկիրները համաձայնած են երկկողմանի յարաբերութիւններու բնականոնացման համապարփակ ուրուագիծի մը շուրջ, որ երկու կողմերն ալ կը գոհացնէ: Այս ծիրէն ներս ուղեցոյց մը ճշդուած է»:

Իրականացուած յառաջխաղացքը «դրական լիցք կու տայ շարունակուող գործընթացին», կը յայտնէ հաղորդագրութիւնը, առանց սակայն որեւէ յստակ կէտ բացայայտելու այս տարօրինակ համաձայնութենէն:

Նշենք, որ մեզի համար անհասկնալի կը մնայ հայկական կողմի նման յայտարարութիւն մը, մանաւանդ այս օրերուն հրապարակման համաձայն ըլլալու փաստը: